

HADTÖRTÉNELMI IRODALOM.

Felelet dr. Czimer Károly válaszára. Czimer Károly újabb fejtegetéseire a válaszom röviden itt következik.

A várjobbágyokról írt soraimat teljesen félreértette. Ezek katonai szolgálatokat teljesítettek a várnak, de *saját* kis földjükön mint földművesek és kisbirtokosok gazdálkodtak.

Czimer tagadja, hogy Szekfű, Eckhart és főképp Erdélyi László műveit *idézés nélkül kihasználta volna*. Ezzel szemben ismételten megállapíthatom, hogy a mi lényegest és helytállót mond az udvari katonák szervezetéről, azt Szekfű már megállapította.

A «hetes várszolgák» szolgálatára vonatkozó eredményeit nem vehette Kálmán általa idézett törvényeiből (I. 35., 45., 81. tcz.), mert azokban *egy szó sincs a tőle felsorolt szolgálatokról*.

Erdélyi 1912-ben (és nem 1913-ban) fejtette ki első ízben a «várbérlő» szabadokról felállított elméletét, ezek közé sorolva a hospeseket, colonusokat és *castellanusokat*. Elmélete bizonyítására egyebek közt Kálmán I. 35., 45., 81. tcz.-t idézi és magyarázza.¹ Czimer 1914-ben szószerint ezt írja: «ezek a várak vendégei (hospites castri) és telepesei (coloni) vagyis a várföldek bérlőiképen szerepeltek. Ez idegen *várföldbérlők*...² személyes szabadsággal bíró emberek». Idézi hozzá Kálmán I. 35., 45., 81. tcz.-t. Szól pedig az utolsó nevezetes tcz. így: «*De castellanis autem tam pro opere, quam pro libertate denarii accipiantur*». Egy szóval sincs több benne s Czimer, a ki ezt a tcz.-t a várföldbérlőkről mondottakhoz idézi, mégis azt állítja, hogy «a bíráló egy betűt sem talál nálam, a melyben én a *castellanikat*

¹ Az első állami egyenes adó elmélete. Kolozsvár, 1912. 33—37. l.

² Az árpádházi királyok várjobbágyai. 1914. 7. l.

várföldbérleőkül hirdettem volna». Igaza van, betűt nem találtam, de számot (I. 81.) igen. Sajnos ez a szám nagyon sokat mond! Erdélyi idézi azt és meg is magyarázza, mért idézi, de Czimer, a ki Erdélyi-től elméletét a törvényidézetekkel egyetemben *egyszerűen kisajátította*, ez esetben *meg sem nézte*, hogy szól ez a törvényczikk. Mert ha ezt tette volna, bizonyára nem mondja a *castellanit* egy sorral előbb — ismét csak Kálmán I. 81. tcz.-t idézve — *várszolgáknak*, miután egy lappal korábban *várnagyoknak* mondta.

Ezek után jól eső érzéssel veszem tudomásul, hogy Czimer nem tart «elégé hisztorikusnak», — mert nem vallom az ő «történetkritikai módszerét».

Dr. HÓMAN BÁLINT.